

ХУЛОСАИ

Шурои олимони факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Доир ба диссертатсияи Давлатзода Аҳмад Ширинхуча дар мавзуи «Хатари ифротгароии динӣ ба фарҳанги миллӣ» ҷиҳати дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа PhD, доктор аз рӯи ихтисоси 6D020600 – Диншиносӣ. Диссертатсияи Давлатзода А.Ш. дар кафедраи онтология ва назарияи маърифати факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон иҷро шуда, дар ҷаласаи васеи ҳамин кафедра (16-уми марти соли 2022, протоколи №1) муҳокима гардида, ҷиҳати гузаштан аз даври дуҷуми экспертизаи муассиса ба Шурои олимони факултет пешниҳод карда шудааст. Шурои олимони факултети фалсафа муқарризи холисро дар ҳайати д.и.ф., профессори кафедраи таърихи фалсафа ва фалсафаи иҷтимоии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Муминов А.И. ва н.и.ф., дотсенти кафедраи фалсафа ва фарҳангшиносии Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айнӣ Давлатов Р.Л. муайян намуда буд.

Мавзуи рисолаи диссертатсияи Давлатзода А.Ш. дар ҷаласаи Шурои олимони факултети фалсафа аз 12-уми декабри соли 2018 протоколи №5-тасдиқ гардидааст. Роҳбари илмӣ докторант доктори илмҳои фалсафа, и.в. профессори кафедраи онтология ва назарияи маърифати факултети фалсафаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон Худойдодзода Фаррух Беғичон мебошад.

Шурои олимони факултети фалсафа аз рӯйи муҳокимаи диссертатсияи Давлатзода Аҳмад Ширинхуҷа дар мавзӯи «Ҳатари ифротгароии динӣ ба фарҳанги миллӣ» ва бо назардошти тақризҳои мусбати муқарризи ҳолис ҳулосаи зеринро қабул кард:

Диссертатсияи Давлатзода А.Ш. кори илмии анҷомёфта буда, дорои арзиш ва аҳаммияти назариявӣ амалӣ ва навгонии илмӣ мебошад. Он мустақилона иҷро гардида, фарогири натиҷаҳои арзишмандии илмӣ мебошад. Муаллиф тавонистааст ба таври кофӣ муҳимияти мавзӯро мушаххасан ва асоснок исбот намояд. Аз ҷумла, диссертант қайд менамояд, ки «ифротгароӣ (ё экстремизм, шакли латинии он *extremus* – канора, аз андоза берун) падидаест, ки дар ҷомеаҳо, шароитҳо, замонҳо ва арсаҳои мухталиф дар шаклҳои гуногун вуҷуд дорад ва густариши он низ ба шароит, вазъият, боварҳо, ақидаҳо ва дигар вижагиҳои сохтори ҷомеа вобаста мебошад. Ин падидаи иҷтимоӣ сиёсӣ, динӣ ва ҳушунатзои муосир бештар ҳамчун пайравӣ ба ғоя, андеша ва мақсадҳои аз эътидоли солим берун рафта дар сиёсат, иқтисод, фарҳанг, иҷтимоӣ, ҳолатҳои равонӣ ва ғ. доништа шудааст ва ба суботи сиёсӣ, амният ва истиқлолияти давлатҳо, татбиқи асосҳои ҳуқуқи озодиҳои инсон таҳдиди ҷиддӣ эҷод мекунад. Ифротгароӣ идеологияе мебошад, ки истифодабарии ҳама гуна ҷораҳо дар ҷомеа барои ба даст овардани фоидаи дилхоҳи худ ҷоиз мешуморад». Андешаи зикргардида аз он далелат менамояд, ки диссертант муҳимияти мавзӯи мавриди таҳқиқи худро барои ҷомеаи муосир бо далелҳои муътамади илмӣ асоснок намудааст.

Қисмати дараҷаи омӯзиш ва сатҳи таҳқиқи мавзӯ низ, тавассути методологияи дурусти илмӣ таҳия гардида, муаллиф тавонистааст, дар асоси сарчашмаҳои муътамади илмӣ онро коркард намояд. Муваффақияти диссертант дар бахши мазкур он аст, ки сарчашмаҳо ва осори таҳқиқотиро вобаста ба муҳимияташон гурӯҳбандӣ намуда, таҳқиқталаб будани мавзӯи худро исбот кардааст. Ҳамзамон, робитаи мавзӯи мавриди таҳқиқ

бо нақша ва барномаҳои илмӣ муайян гардида, мувофиқати пурраи он бо ихтисос собит карда шудааст.

Мақсад ва вазифаҳои дар диссертатсия муайяншуда ба таври мушаххас баён гардида, бо объект ва предмети таҳқиқ алоқамандии бевосита доранд. Ҳамин мувофиқат боис гардидааст, ки масъалаҳои асосии гузошташуда дар диссертатсия коркард шуда, навгониҳои илман асоснок ва натиҷаҳои мантиқан дурусти асоснокро пешниҳод карда шаванд.

Асоси методологии таҳқиқотро фаҳмиши ратсионалии фалсафаи амалӣ, таҳлили муқоисавӣ ва истифода аз усулҳои герменевтикӣ ва умумимантикӣ ташкил медиҳад. Тавассути усулҳои зикргардида диссертант тавонистааст, ки масъалаҳои гузошташударо ҳалу ҷасл ва ҳулосаҳои илман асоснок пешниҳод намояд. Ҳамин аст, ки дар диссертатсия навгониҳо ва қисмати ба ҳимоя пешниҳодшаванда бо мавзуи диссертатсия ва объекту предмет қомилан мувофиқат менамоянд.

Ҷанбаи назариявӣ амалӣ ва навоари қор дар он зоҳир мегардад, ки дар он кӯшиш карда шудааст, то аҳамият ва арзиши масъалаи ташаккули ҷомеаи иттилоотӣ ва таъмини амнияти иттилоотии Тоҷикистон дар доираи имконоти методологии фалсафаи иҷтимоӣ ҳамчун мавзуи таҳқиқи илмӣ қарор гирифтааст. Навгониҳои илмӣ таҳқиқот пеш аз ҳама дар он зоҳир мешавад, ки:

- асосҳои иҷтимоӣ сиёсӣ, динӣ-ғоявӣ ифротгароии динӣ, инчунин нишонаҳои он дар Тоҷикистон ошкор ва ҳамаҷониба мавриди омӯзишу баррасӣ қарор гирифт;

- заминаҳои аз қабил қамбизоатии шадиди аҳоли, баҳусус бекорӣ ва ноогоҳиву бетачрибагии ҷавонон, ки ба зуҳури ифротгароии динӣ ва сиёсӣ мусоидат мекунанд, таҳлили васеи худро пайдо кардаанд;

- таснифи намудҳо ва шаклҳои ифротгароӣ дар қаринаи нав бо назардошти шаклҳои асосии фаъолияти ифротгароӣ анҷом дода шудааст;

- нишон дода шудааст, ки имкони табдили ифротгароии исломӣ ба терроризми динию сиёсӣ вучуд дорад. Ин амал ба чандин омилу сабабҳо алоқаманд аст ва онҳо дар рисола таҳлили васеи худро пайдо кардаанд;

- муносибату алоқамандии ифротгароии динӣ-сиёсӣ ба терроризм ошкор карда шуда, механизми робитаҳои онҳо кушода шудааст;

Дар раванди таҳқиқи илмӣ иштироки фаъоли диссертант эҳсос мешавад. Мақолаҳои илмӣ, ки дар маҷаллаҳои тақризшаванда оид ба мавзӯи таҳқиқотӣ, аз ҷониби диссертант ба ҷоп расонида шудаанд, инчунин баромад дар конференсияҳои сатҳи гуногун ҷанбаҳои муҳимтарини диссертатсияро инъикос менамоянд:

I. Мақолаҳои илмие, ки дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп шудаанд:

[1-М] Давлатов А.Ш., Худойдодзода Ф.Б. Хатари ифротгароии динӣ ба фарҳанги миллӣ [Матн] /А.Ш. Давлатов, Ф.Б. Худойдодзода //Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-гуманитарӣ. – 2020. № 7. – С.185-190.

[2-М] Давлатов А.Ш. Сабабҳо ва сатҳи хатари ифротгароии динӣ ба фарҳанги миллӣ [Матн] /А.Ш. Давлатов //Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-гуманитарӣ. – 2020. № 8. – С.197-202.

[3-М] Давлатзода А.Ш. Шаклгирии гурӯҳҳои ифротгароии динӣ ва таҳдиди онҳо ба фарҳанги миллӣ [Матн] /А.Ш. Давлатзода //Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. Бахши илмҳои иҷтимоӣ-гуманитарӣ. – 2022. № 10. – С.161-169.

II. Мақолаҳо ва фишурдаи интишорот дар маҷмуаҳои дигар:

[4-М] Давлатзода А.Ш. Роҳҳои пешгирии хатари ифротгароии динӣ ба фарҳанги миллӣ [Матн] /А.Ш. Давлатзода //Маводи конференсияи байналмилалӣ илмию назариявӣ дар мавзӯи «Масоили мубрами илмҳои ҷомеашиносӣ дар замони муосир», Душанбе, 2021. – С. 439-446.

[5-М] Камолов У., Давлатов А.. Рисолати фалсафа ва файласуфон дар ҷаҳони муосир [Матн] / У. Камолов, А. Давлатов //Маводи семенари илмию амалии умумидонишгоҳӣ дар мавзӯи «Саҳми академик Мӯсо Диноршоев дар рушди фалсафаи муосири тоҷик», Душанбе, 2020. – С. 106-112

Қисмати асосии диссертатсия, ки дар ду боб бо фарогирии шаш зербоб таҳия гардидааст, пурра ба объект, предмет, ҳадаф ва вазифаҳои гузоштаншуда мувофиқ мебошанд. Навгониҳои пешниҳодшуда ва нуктаҳои ба ҳимоя пешниҳодшавандаи диссертатсия аз мазмуни диссертатсия сарчашма мегиранд. Арзиши назариявии диссертатсияи Давлатзода А.Ш.. аз он иборат аст, ки мавод ва хулосаҳои умумии он фаҳмиши навро оид ба дарки хатари ифротгарии динӣ ба фарҳанги миллӣ, шаклгирии гурӯҳҳои ифротгарой ба мафкураи миллӣ нишон дода шуда, натиҷаҳои ба дастамадаи таҳлилӣ барои бунёд ва рушди ғояҳои илмӣ-назариявии тарғиби фарҳанги миллӣ ва дар ин замина таҳкими пояҳои истиқлолият ва бунёди давлати миллӣ мусоидат менамоянд. Илова бар ин, мавод ва натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсиониро ҳангоми таҳияи концепсияи рушди мубориза бо гурӯҳҳои ифротии динӣ, татбиқи амалии тадбирҳо оид ба таъмини амнияти миллӣ, омода намудани курси лексияҳо, курсҳои махсус ва семинарҳо оид ба фанҳои фалсафаи дин, диншиносӣ, сиёсатшиносӣ ва ғ. истифода кардан, муфид ва самаровар ҳастанд.

Хулосаҳои муаллиф ва натиҷаҳои ба дастамадаи кори диссертатсиониро зимни бурдани корҳои тарбиявӣ ва ташвиқотӣ дар самти баланд гардонидани худшиносии миллӣ, эҳтиром ба арзишҳои фарҳанги миллӣ, пешгирӣ аз хурофот ва таассуботи динӣ ва рушди тафаккури эҷодӣ, устувории сохти конститутсионӣ, суботи иҷтимоӣ, иқтисодӣ, сиёсӣ ва рушди ҷомеа низ метавон истифода намуд.

Мавзуи таҳқиқгардида, сохтор ва мазмуни диссертатсия бо шиносномаи ихтисоси 6D020600- диншиносӣ мувофиқат менамояд.

Мавзуи таҳқиқгардида, сохтор ва мазмуни диссертатсия бо шиносномаи ихтисоси 6D020600- диншиносӣ мувофиқат менамояд.

Диссертатсияи Давлатзода Аҳмад Ширинхуча дар мавзуи «Хатари ифротгароии динӣ ба фарҳанги миллӣ» кори анҷомёфтаи илмӣ буда, аз рӯи мазмуну мундариҷа бо ихтисоси 6D020600 – Диншиносӣ пурра мувофиқат намуда, аз рӯи сохтори худ ба талаботи муқаррарнамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон доир ба диссертатсияҳои номзадӣ ҷавобгӯ мебошад ва ҷихати дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои фалсафа аз рӯи ихтисоси 6D020600 – Диншиносӣ барои Ҳимоя дар Шурои диссертатсионии 6D.KOA-029-и назди Донишгоҳи миллии Тоҷикистон пешниҳод карда мешавад.

Хулосаи мазкур дар маҷлиси васеи Шурои олимони факултети фалсафаи ДМТ 25-уми январи соли 2023 қабул карда шуд.

Дар маҷлис 18 нафар иштирок карданд.

Натиҷаи овоздиҳӣ: тарафдор – 18 нафар; зид – нест, бетараф -- нест. Суратчаласаи №7 аз 25.01.2023.

Раиси Шурои олимон, д.и.ф., профессор

Маҳмадизода Н.Д.

Котиби Шурои олимон

Гадоев Н.З.

Муқарризи ҳолиси яқум, профессор

Муминов А.И.

Муқарризи ҳолиси дуҷум, дотсент

Давлатов Р.Л.

Имзои Маҳмадизода Н.Д., Гадоев Н.,

Муминов А.И. ва Давлатов Р.Л.-ро

тасдиқ менамоям:

Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси ДМТ

Э.Тавқиев

